

ΛΙΝΑ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

Δάκρυα καὶ δρόδος.

I'.

Ἡ γωνία αὕτη τοῦ Περιθόλου τῶν Πριγκήπων εἶναι θαυμασία ἐν θέρει· οἱ περιορίζοντες αὐτὴν τρεῖς διόδροιμοι εἰσὶ κατὰφυτοὶ ἐκ καστανεῶν καὶ πλατάνων, ἀφύλλων κατὰ τὴν φθινοπωρινὴν ταύτην ἐποχὴν. Μακρόθεν διεφαίνεται τὸ οἰκοτροφεῖον τῆς κυρίας Κολλάρ, λαμπρὸς ἐκ πλίνθου καὶ λίθου οἶκος, μετὰ παρρημαχίων καὶ κήπου δισχισίων τετραγωνικῶν μέτρων μακροῦ καὶ πλήρους ὑψικορύφων δένδρων. Τὰς πλευρὰς αὐτοῦ περιέφρασσον τοῖχοι, τὴν δὲ πρόσοψιν δικτυωτὸν μετὰ φατνωμάτων, διανοιγόμενον εἰς ἓνα μέγαν μεσαῖον πυλῶνα καὶ δύο πλαγίας θύρας.

Ὁ Ἰωάννης Δαήλ, μετὰ τινοὺς συγκινήσεως ἔθετο τὸν δάκτυλον ἐπὶ τοῦ ἡλεκτρικοῦ κωδωνίσκου. Ὁ ἀργυρόηχος κρότος τοῦ σηκάντρου ἀντήχησε καθ' ὅλον τὸ οἰκοδόμημα, ὃ δὲ γλυκὺς τῆς δονήσεως ἀντίκτυπος ἠδῆως προσέβαλε τὰ ὦτα τοῦ κρουσάντος. Μετὰ στιγμῆς παρέλευσιν, ταχὺ βῆμα ἠκούσθη τρέχον κατὰ τὴν ἐτέραν πλευρὰν τοῦ δικτυωτοῦ, τοῦ μανδάλου δὲ στραφέντος, ἡ θύρα ἠνοιχθῆ μετὰ τριγμοῦ, καὶ ὁ ἐπισκέπτης εὐρέθη ἀπέναντι χαριέσσης ὑπηρετίδος, ἥτις προὔτεινεν αὐτῇ τὴν συνήθη ἐρώτησιν. Ὁ Ἰωάννης ἔτεινεν αὐτῇ τὸ ἐπισκεπτήριόν του καὶ μετ' ὀλίγον εἰσῆλθῃ.

Ἐπικρουίσθη τότε πρὸ αὐτοῦ ἡ ὥρεια ἀποψὶς ἀμμοστρώτου κήπου, πεφροντισμένου θερμοκηπίου καὶ κομποῦ περιστερεῶνος, ἐν ᾧ ἐθορύβουν εὐχοὶ κακκαβισμοὶ καὶ ἑλαφροὶ περυγισμῶν ψίθυροι. Ἐν ἡ στιγμῇ, ἀκλουθῶν τὴν θαλαμηπόλον, ἀνῆρχετο τὰς πρὸ τῆς εἰσόδου βηθίδας, διείδε πολλὰς χαριέσσας μορφάς, ἑμφανιζομένας καὶ παρερχομένας ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ· ἦτο μὲν οὖν ὅλον κορασίδων, φερυσῶν φαίης ἢ μελαίνας ἢ βαθυκυάνους στολὰς, ὅπερ ἐπὶ τῇ θέῃ αὐτοῦ, θορυβηθέν, ὀπισθοχώρησε, φεύγον κατὰ τινα βήματα. Ὁ Ἰωάννης ἡσθάνθη ἑαυτὸν ἐρυθριῶντα ὅτε διὰ διαβητικοῦ βλέμματος παρετήρησε λίαν ἀορίστως ὅτι ἡ πληθὺς ἐκείνη ἐψιθύριζεν ὀπισθεν, ἐξετάζουσα αὐτόν καὶ περιέργως κεφαλαί τινες ἔκλινον, ἵνα τὸν παρατηρήσωσι κάλλιον.

Ἀλλὰ τοῦτο ὑπῆρξεν ἥπλη στιγμήα ὑπόνοια· εἶτα δ' ἡ ὑπηρετίς εἰσῆλθαγεν αὐτόν εἰς πρόδομον, ἑστρωμένον διὰ πλακῶν μαρμαρίνων, ἐκείθεν δ' εἰς μικρὰν αἴθουσαν ὑποδοχῆς, ὥραιον συνεντευκτήριον, κομμωτηρίου σχεδὸν ἔχον ἀποψιν καὶ ἐπίπλωσιν ἐξ ὠχροῦ μετὰξίνου ὀφάσματος, μετὰ παρρημαχίων, ὑπεγειρομένων κατὰ τὰ πλάγια, καὶ κύλιων, προσηλωμένων διὰ μεταξίνων σχοινίων.

— Ἐάν ὁ κύριος εὐχρεστηθῇ νὰ περιμείνῃ ὀλίγον, ἡ κυρία διευθύντρια θὰ ἐμφανισθῇ.

Καὶ ἡ ὑπηρετίς ἀπῆλθεν, ἀφείσα ἀνοικτὴν τὴν θύραν τῆς αἰθούσης.

Τότε ὁ Ἰωάννης, καθίσας ἐπὶ κυανοῦ καὶ ροδόχρου καθίσματος, ἡσθάνθη ἑαυτὸν καταλαμβανόμενον ὑπὸ ἡδονικῆς καρώσεως. Ἀπλετον φῶς εἰσεχώρει διὰ τῶν παρρημαχίων εἰς τὴν αἴθουσαν, ἣν ἐθέρμαινεν ἡ ζωὴ φλόξ θερμάστρου ἀεριόφωτος. Κατὰ τὸ θέρος, ὅτε ἡ θερμάστρα ἐσβέννυτο καὶ αἱ κιγκλιδοθυρίδες, ἀνοιγόμεναι, ἐπιπτόν ἀτμημελῶς ἐπὶ τῶν ὑέλων τῶν παρρημάτων, ὅποیان γλυκαῖαν ἡρεμίαν θ' ἀπέλαυε τις ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν δροσερὰν στέγην τοῦ πυκνοῦ τῶν καστανεῶν φυλλώματος, ἐξαπλοῦντος ἐπὶ τοῦ κατώγειω τὴν σκιάν αὐτοῦ!

Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, ὑπὸ τὸν φαιόχρου τοῦ νοεμβρίου οὐρανόν, ἐφαντάζετο τοὺς τοῦ ἀπριλίου καὶ τοὺς αὐχμώδεις τοῦ ἰουλίου κονιορτοὺς· τὰς δ' ἐντυπώσεις ταύτας ἐγέννη ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ ἡ εὐχρηστος ἀποψὶς τῆς θελητικῆς καὶ φαιδρῶς διακεκοσμημένης αἰθούσης. Ἦδη τὸ μέτωπον αὐτοῦ ἤρξατο κλίνον νωθρῶς καὶ τὰ βλέφαρα αὐτοῦ βχρυνόμενα, ὅτε σοβαρὸν βῆμα καὶ ἑλαφρὸς θροῦς ἐσθῆτος ἐξήγειρεν αὐτόν.

Ὁ Ἰωάννης ἀνωρθώθη, ἐκ φόβου μὴ καταληφθῇ, εἰσῆλθε δὲ ἡ διευθύντρια τοῦ οἰκοτροφείου.

Ἡ κ. Κολλάρ ἦν ὥραιοτάτη· εἶχε τὴν ψυχρὰν καὶ σοβαρὰν καλλονὴν ἐντίμου γυναικὸς, γινωσκούσης τὴν ὑπεροχὴν αὐτῆς ἐφ' ἐτέρω, καίτοι εὐρίσκετο ἐν ἡλικίᾳ τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἐτῶν, ἐν στάσει ἐπιβαλλούσῃ σέβας καὶ θαυμασμὸν εὐθύς, εἰς πρώτην ἀποψιν. Ἦτον ἀφ' ἐτέρου εὐγενῆς καὶ θαρραλέας γυνῆ, χήρα ἰλάρχου οὐσσάων, ἥτις, ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ἐτῶν ἄνευ οὐδενὸς πόρου ἀπομείνασα, ἐξεμεταλλεύσατο μεθ' ὑπερφηφίας τὰ ἐν διαφόροις σπουδαῖς διπλώματα αὐτῆς, ὅπως ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν θυγατέρων αὐτῆς, ἐγγάμων τὴν σήμερον, ἀριστα ἀποκατεστημένων καὶ μητέρων ὥραιων βλαστῶν.

Τὸ οἰκοτροφεῖον, ἀριθμοῦν δωδεκαετῇ βίον καὶ εὐδοκίμουν, ἀπέφερε κατὰ μέσον ὅρον τριάκοντα χιλ. φράγκων τῇ διευθυντρίᾳ αὐτοῦ.

Ἡ ἀρχὴ τῆς συνεντεύξεως ὑπῆρξε ψυχρὰ πῶς· ἡ κ. Κολλάρ δὲν ἦτο διαχυτικὴ ἐκ πρώτης ὕψεως, ἀλλὰ συνείθιζε ν' ἀποκρύπτῃ, ὡς ἄλλαι τὰ ἐλαττώματα αὐτῆς, τοὺς θησαυροὺς τῆς ἐξαιρέτου στοργῆς καὶ τῆς ἀγίας ἀγαθότητος τῆς καρδίας αὐτῆς.

Ὑπομειδίσασα πρὸς τὸν Ἰωάννην, εἶπε :

— Ὁ κ. Ἰωάννης Δαήλ, νομίζω ;

— Αὐτὸς οὗτος, κυρία.

— Κύριε, ὁ ἄββας Ζακέ, ἱερεὺς τοῦ καταστήματος ἡμῶν, μοί εἶπε πολλὰ καλὰ περὶ ὑμῶν.

— Ὁ κ. Ζακέ εἶναι λίαν ἐπιεικὴς πρὸς ἐμέ, κυρία, εἶπεν ὁ Ἰωάννης μετριοφρόνως· ἴσως δὲ ἐμεγαλοποίησε τοὺς εὐτελεῖς μου τίτλους πρὸ τῆς ἀγαθότητος ὑμῶν.

— Οὐδὲν, κύριε· γνωρίζω ὅτι εἰσθε πρότυπον υἱοῦ καὶ ἀδελφοῦ· γνωρίζω ὅτι ἡ μήτηρ σας σεμνύνει

ται διὰ σῆς, καὶ ἡ ἀδελφὴ σας Ἑλένη ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον τῶν φροντίδων ὑμῶν.

Ὁ Ἰωάννης ἐμειδίασεν.

— Ἀλλὰ, ἐξηκολούθησεν ἡ κυρία Κολλάρ, ἕως ἐδῶ μόνον φθάνουσιν ὅλαι αἱ περὶ ὑμῶν εἰδήσεις μου· ἤδη δέ, προσέθηκε, μὴ ἀποκρύπτουσα τὸ ὕψος ζωροῦ ἐνδιαφέροντος, ὅπερ ἐπαισθητῶς ἐξέφραζεν ἡ φυσιογνωμία αὐτῆς, λαμβάνω τὸ θάρρος νὰ σῆς ἐρωτήσω συμπληρωτικὰς τινὰς λεπτομερείας.

— Ἐρωτήσατε, κυρία· ἀπεκρίνατο ὁ νεανίας.

— Ἐξασκεῖτε τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα πρὸ πολλοῦ;

— Ἀπὸ τεσσάρων ἐτῶν, κυρία.

— Καὶ ἀφιερύσθε ἐσαεὶ εἰς αὐτό;

Ὁ Ἰωάννης ἐσκέφατο πᾶντα ὅτι ὤφειλε ν' ἀπαντήσῃ εὐλοκρινῶς.

— Οὐχί, κυρία· ὁμολογῶ ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι τὸ ἰδεώδες μου, ἔγωγ ὄνειροπολίας δυσαναλόγους πρὸς τὴν θέσιν μου, προσέθετο μετὰ μεγαυχολικοῦ μαιδίσματος, ἀλλ' ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς καρδίας.

Διδάσκω πρὸς τὸ παρόν, ἵνα θεραπεύσω τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας μου· ἀλλ' αἱ κλίσεις μου μὲ ὠθοῦσι πρὸς βίον καθαρῶς φιλολογικόν, ἢ πρὸς ἐπιστημονικόν τι στάδιον, ἀφ' ἑτέρου εἰμαι συνεργάτης μεγάλῃς τινὸς παρισιανῆς ἐφημερίδος.

— Ἀ! ἀνέκραξεν ἀκουσίως ἡ κ. Κολλάρ, ἥτις, ὥς πολλοί, ἐθεώρει τὸν τύπον ὡς τὸ καταφύγιον πάντων τῶν ὀκνηρῶν· ἡ γόνου διήλθον τὴν λεπτομέρειαν ταύτην.

— Εἶναι αἴτιον φύσεως τοιαύτης ὥστε νὰ μὲ βλάπτῃ, κυρία;

Ἡ φράσις αὕτη ἐλέγχθη μετὰ τόσης ἀφελείας, ὥστε ἀπασαί αἱ προκαταλήψεις τῆς ἐντίμου γυναικὸς διεσκεδάσθησαν αὐτοστιγμῇ.

— Οὐχί, κύριε, ἀπεκρίνατο μετὰ τινος συγκινήσεως· παρίσταται μᾶλλον ὥς μία ἔτι σύστασις πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου· ἀλλὰ, βεβαίως τὸ ν' ἀνήκῃτε εἰς τὸν τύπον, αὐτὸ τοῦτο ἀποτελεῖ ἐγγύησιν περὶ τῆς παιδείας ὑμῶν. . . . ὑποθέτω, τοῦλάχιστον. . . Καὶ διεκόπη ἀποτόμως.

— Ἐχετε. . . διπλώματα, δὲν ἔχει οὕτω; συχωρήσατε τὴν ἀδιακρίσιάν μου.

Ὁ Ἰωάννης ἐμειδίασεν ἐκ νέου.

— Εἰμαι τελειοδιδάκτος ἐν τῇ φιλολογίᾳ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ τοῦ δικαίου· ἔχω ἐπίσης τριετὴς ἱατρικὰς σπουδὰς· καί, νομίζω. . .

Ἐκείνη διέκοψεν αὐτόν, ἐκτεθαμβημένη ὑπὸ τοῦ πλούτου τοῦτου τῶν γνώσεων.

— Ἀλλ' ἔχετε λοιπὸν καθολικὴν παιδείαν, κύριε! ἢ, ἀναμφιβόλως, θ' ἀποκτήσῃτε ποτε ταύτην, καὶ τὸ πρῶτον αὐτῆς προσέλαβε τὴν αὐτὴν ἔκφρασιν ἀποθαρρύνσεως.

— Ἀποδέχομαι τὸν προοιωνισμόν κυρία· μέχρι τοῦδε ἀμφέβαλλον περὶ τῆς ὠρελιμότητος τῆς παιδείας. . . .

Ἀνωφελὲς θὰ ἦτο ἡ ἐπέκτασις τῆς ἐξετάσεως· ἡ δὲ κ. Κολλάρ μετὰ στιγμιαίον δισταγμόν, εἶπε:

— Μοὶ φαίνεσθε πολὺ νέος· βεβαίως εἰργάσθητε ἕως οὗ ἀποκτήσῃτε τοσαύτας γνώσεις;

— Εἰμαι εἴκοσιν ἐξ ἐτῶν, κυρία· πραγματικῶς, εἰργάσθην πολὺ.

Μετὰ νέαν παῦλαν, ἡ διευθύντρια εἶπεν.

— Ἐδιδάξατε μέχρι τοῦδε νεανίδας;

— Οὐχί, κυρία, ἀπήντησεν ὁ Ἰωάννης, ἐρυθριῶν ἐλαφρῶς.

Ἡ κυρία Κολλάρ διερμήνευσεν εὐνοϊκῶς τὸ ἐρύθημα τοῦτο· ἀναμφιβόλως, ἐσκέφατο, ὁ ἐργάτης οὗτος τοῦ τύπου ἔχει αἰδημοσύνην καὶ σεβασμόν.

— Τὸ κατὰστημα ἡμῶν, βλέπετε, ἔχει ὅλως εἰδικὸν χαρακτήρα· αἱ μαθητρίαι εἶναι τὸ πλεῖστον ξένοι, Ἀγγλίδες, Γερμανίδες, Ἰσπανίδες, ἰδίᾳ δὲ ἀποικιογενεῖς, προερχόμεναι ἐξ Ἰνδιῶν, Μεξικοῦ καὶ Ἡνωμένων πολιτειῶν, γενικῶς πλουσιώταται καὶ πλήρεις πολλῶν προσόντων. Προσδεύουσι τάχιστα, ἀλλὰ δέον ὅπως ὁ καθηγητὴς προσπαθῇ νὰ ἦ εὐληπτος, πρὸ παντός δὲ ἀκριβής, εὐκρινής.

Ἡ κ. Κολλάρ ἐνέτεινε τὴν τελευταίαν λέξιν, μὴ τολμῶσα ἢ μὴ θέλουσα νὰ ποιήσῃται χρῆσιν ἄλλου τινὸς ἀκριβεστέρου ὅρου.

— Ἀνῆκουσιν εἰς διάφορα θρησκευτά, προσέθηκε· πολλαὶ εἶναι καθολικαί, δόξα τῷ Θεῷ, σχεδὸν ἰσάριθμοι δὲ ἀποκρυπτόμεναι καὶ τινες Ἰουδαίαι· ἀλλ' ἐν σχέσει πρὸς τὰ δογματικὰ ζητήματα τηροῦμεν μεγάλην ἐπιφύλαξιν.

Ὁ Ἰωάννης ὑπεκλίθη, εἰς ἔνδειξιν ὅτι ἐνόησε καλῶς.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ συνδιάλεξις περιεστράφη μόνον εἰς λεπτολογίας τινὰς, οἷα ὁ τρόπος τῆς διδασκαλίας, ἡ σύστασις τοῦ φέρεσθαι «λίαν αὐστηρῶς» καὶ τοῦ συμμορφοῦσθαι ὅσῳ τὸ ἐφικτόν πρὸς τοὺς κανόνας, τοὺς ἐπιβαλλομένους ὑπὸ τῶν ἐν τῷ Δημαρχεῖῳ ἐξετάσεων.

Ἡ κ. Κολλάρ προσεκάλεσε τότε γραῖαν τινα κυρίαν, συνεργάτιδαν αὐτῆς, τὴν γενικὴν ἐπιστάτριαν. Τὰ πάντα καθωρίσθησαν μετὰ τῆς λεπτολογίας καὶ αὐστηρότητος, ἣν αἱ τακτικαὶ γυναῖκες εὐαρεστοῦνται ἐφαρμόζουσαι καὶ εἰς τὰ ξηρότατα τῶν ζητημάτων, ἀπεφασίσθη δὲ ἵνα τὸ προσεχὲς σάββατον, κατὰ τὴν τετάρτην ὥραν, ὁ Ἰωάννης Δαὴλ παραδώσῃ εἰς τὰς μαθητρίδας τοῦ ἀνωτάτου τμήματος τὸ πρῶτον αὐτοῦ φιλολογικὸν μάθημα.

II

Ὁ Ἰωάννης ἐπανῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ συγκεινημένος πῶς. Νέα φάσις τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ἤρχετο ἤδη ἀνελισσομένη πρὸ τῶν νοερῶν αὐτοῦ ὁμμάτων. Τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπλήρου ἀόριστον προαίσθημα θλίψεων καὶ ἡδονῶν ἀγνώστων. Χωρὶς νὰ δύνῃται νὰ σκεφθῇ καλῶς, ἐνόμιζε μεταβεβλημένα πάντα τὰ περὶ αὐτόν. Ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ τὰ ἄφυλλα τοῦ παραδείσου καὶ τῶν φρακτῶν τοῦ Ὠτείλ δένδρου, ἐφαίνοντο αὐτῷ ἥττον γυμνά, ἥττον ἀκόσμητα. Ἡ ἀνεξήγητος ἐλπίς τῆς καρδίας του, οἷον ἐπεριεστεφάνου

αὐτὰ διὰ φανταστικῶν φυλλάδων. . . Ἀφ' ἑτέρου, μὴ δὲν ἦτο νέα τις χαρὰ ἔλθῃς ἢ προσθήκη ἐξοκοσίων φράγκων περιπλέον εἰς τὸν προϋπολογισμόν τοῦ οἴκου;

Ἡ κ. Δαήλ, χήρα πλοίαρχου φρεγάτης, κατόκει μετὰ τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς τῆς Ἑλένης, ἐνδεκαετοῦς τὴν ἡλικίαν, τὸν δεύτερον ὄροφον οἴκου τινὸς ἐν τῇ ὁδῷ Φιζανδρεί, παρὰ τὰ ὀχυρώματα.

Ὡς ἡ κ. Κολλάρ, ἦτο Ῥωμαία, καί, ὅπερ σπουδαιότερον, θαυμασία χριστιανή.

Κατὰ τὸ 1870, συμπληρώσας τὰς προπαρασκευαστικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ὁ Ἰωάννης, ἦλθεν ἐν ἀπολαύσει τῶν διακοπῶν. Ὁ πόλεμος ἤρχετο ἐκρηγνύμενος. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐθνικῶν συμφορῶν ὁ ἀξιωματικὸς Δαήλ, προσκληθεὶς ἵνα ὑπηρετήσῃ ἐν τῷ κατὰ ξηρὰν στρατῷ, ἐδέχθη τὸν ἰσοδύναμον βαθμὸν ταγματάρχου. Ἀναχωρήσας δέ, ἔπεσεν ἡρωϊκῶς εἰς Κουρμιά.

Τότε, ἐν ᾧ ἐνεπύρπα τὸν σάκκον αὐτοῦ, μέλλων ν' ἀναχωρήσῃ, βλέπεν τὸν Ἰωάννην εἰσερχόμενον εἰς τὸ δωμάτιον αὐτοῦ.

— Πάτερ! εἶπεν ἀπλῶς τὸ παιδίον, πᾶρε με μαζὶ σου.

— Ὁ ἀξιωματικὸς ἠτένισε τὸν υἱὸν του ἐκχαμβος.

— Νὰ σὲ πᾶρω μαζὶ μου; εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν;

— Εἶμαι δεκαεὶ ἐτῶν.

— Ὅχι ἀκόμη.

— Θὰ εἶμαι μετὰ ἑνα μῆνα, ἀφ' ἑτέρου ὀφείλω νὰ γίνω ναυτικὸς ὡς σὺ εἶμαι ἰσχυρὸς, δὲν φοβοῦμαι.

Δάκρυ ἔλαμψεν ἐπὶ τοῦ βλεφάρου τοῦ ἀξιωματικοῦ περιπτυσζόμενος δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

— Καὶ τίς θὰ μείνῃ πλησίον τῆς ἀδελφῆς σου; ἠρώτησεν.

Ὁ νεανίας ἐπέμεινεν, ἀλλ' ὁ κ. Δαήλ ἀπέβη ἀκκαμπτος. Ὁ υἱὸς του ὤρειλε νὰ ζήσῃ χάριν τῆς οἰκογενείας καὶ χάριν τῆς πατρίδος· εἰς τί θὰ ὤρῃει ἢ ἀσκοπος αὕτη θυσία; Ἀλλῶς τε μήτοι δὲν ὤρῃει μετὰ τινος ἡμέρας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ στάδιον αὐτοῦ.

Ὁ Ἰωάννης ὑπέκυψεν. Ἀλλ' ὅτε ἡ καὶ λαχὲ ἐξέσπασε μεθ' ὅλης αὐτῆς τῆς μανίας, ὅτε ὁ πατὴρ παρέδωκε τῷ Θεῷ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ ψυχὴν, ἡ θιζικάρδιος τῆς Γαλλίας ἐκκλησις ἀφύπνισε καὶ πάλιν τὸν διαλανθάνοντα πύθον τοῦ μείρακος.

Ὁ Ἰωάννης ἐγονυπέτησε πρὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Ἡ βαρυπενθὴς χήρα ἐνόησε, πρὶν ἀκούσῃ αὐτοῦ ἀνεγείρουσα δὲ τὸν υἱὸν τῆς

— Ὑπάγε! τῷ εἶπεν. Ὁ Θεὸς τὸ θέλει· ὀφείλεις νὰ ἐκδικήσῃς τὸν πατέρα σου, καὶ ἡ Γαλλία εἶναι μήτηρ σου ὡς ἐγώ.

Καὶ τὰς εὐλογίας αὐτῆς ἐνέκλεισεν ἐν ἐνὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἀσπασμῷ.

Μετὰ ὁκτὼ ἡμέρας ὁ Ἰωάννης ἐνεδύετο τὴν ὑπὲρ ποτε δοξασθεῖσαν γραφικὴν στολὴν τῶν ζουάβων, ἧς τὴν ἐκλογὴν τῷ ἐνέπνευσαν ἡ πίστις καὶ τὰ αἰσθηματὰ αὐτοῦ καὶ ἧς ἐδείχθη ἀληθῶς ἄξιος. Ἐν Λουανῷ ἐρρίφθη εἰς τὸ πῦρ, ἀκολουθῶν τὸν Σαρὲτ καὶ τὸν Βερ-

θαμόν. Εἰς Μᾶνς ἐβλήθη ὑπὸ σφαίρας κατὰ τὸν ὄμον· ἔπεσεν, ὡς εἶχε πέσει ὁ πατὴρ αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ θάνατος δὲν ἡδυνήθη ν' ἀρπάσῃ αὐτόν.

— Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ κυρία Δαήλ κατόκει ἐν Τούρ. Ἠθέλησε ν' ἀκολουθήσῃ τὸν υἱὸν αὐτῆς ὅσον ἡδύνατο ἐκ τοῦ σύγγενος· αὐτὴ δ' αὕτη ἐπηγρύπνησεν ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου τοῦ νέου ἥρωος. Διεφιλονέκησεν αὐτὸν πρὸς τὸν δρεπανηφόρον θεριστήν, τὸν θάνατον, καὶ κατώρῃσε νὰ τὸν ἀποσπάσῃ ἀπ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὅτε ὁ Ἰωάννης μετὰ ἐξ ὅλας ἐβδομάδας ὁδυνῶν ἡδυνήθη ν' ἀναγνωρίσῃ ἐκείνην, ἥτις δευτέραν ἤδη φορὰν ἐχαρίσατο αὐτῷ τὴν ζωὴν, παρετήρησεν συγχρόνως ὅτι τριακοντατετραετίς μήτηρ εἶχε τὴν κόμην κατὰλευκον.

Ἐν τέλει ἡ εἰρήνη ἀποκατέστη. Ἡ κυρία Δαήλ εἶχεν ἤδη σύνταξιν τρισχιλίων φράγκων ὡς χήρα ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ· ἐδέχθη ἵνα εἰς ταύτην προσθήσῃ καὶ τὴν προίκα αὐτῆς, ἥτις ἀπέφερε πρόσδον 1200 φρ. ἀλλὰ φεῦ! ἡ προίξ αὕτη δὲν ἐβράδυνε ν' ἀκρωτηριασθῇ, διότι ἡ κυρία Δαήλ οὐδὲν παρημέλησε χάριν τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων αὐτῆς.

Τότε ὁ Ἰωάννης, ἐννοῶν ὅτι αὐτὸς ἦν ἐφεξῆς ὁ μόνος τῆς οἰκογενείας προστάτης, παρητήθη τὸ προσφιλὲς αὐτῷ στάδιον, καὶ ἐπανελάβε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ὑπὸ ἄλλοιον πνεῦμα. Δεκαοκταετὴς ἦν πολύτης, εἰκοσαετὴς δὲ τελειοδιδάκτος ἐν τῇ φιλολογίᾳ, μετὰ τριετίαν δὲ τελειοδιδάκτος καὶ ἐν τῇ νομικῇ. Ἡ θέσις αὐτοῦ, ὡς υἱοῦ χήρας, ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς καταναγκαστικῆς ἐν τῷ στρατῷ ὑπηρεσίας· ὅθεν ὁ Ἰωάννης ἡσπάσθη τὸ ἐπαγγέλμα τοῦ ἐλευθέρως διδάσκειν, συγχρόνως προσεκολλήθη καὶ εἰς τὴν βασιλικὴν δημοσιογραφίαν. Ἡ διπλὴ αὕτη ἐργασία ἐξησφάλισεν αὐτῷ τρισχιλία φράγκα κατ' ἔτος.

Κατόκειον σταθερῶς ἐν Παρισίοις, ἀλλ' ἡ Ἑλένη εἶχεν ἀπόλυτον ἀνάγκην φωτὸς καὶ ἀέρος· ἐνεκα τούτου μετώκησαν εἰς Πασσύ, καὶ ἐγκατέστησαν εἰς τὸν δεύτερον ὄροφον οἰκίας τινός, οὐχὶ λίαν ὑψηλὸν ἀφ' ἐνός, ὅπως μὴ καταπονῆται ἡ μήτηρ, ἀλλ' ἀρκούντως ὑψηλὸν ἀφ' ἑτέρου ὅπως, εἰσορμῶσαι ἐν αὐτῷ, δροσίῳσι τὰ χεῖλη τῆς παιδίσκης αἱ ζωοδότιδες αὔραι τοῦ δάσους τῆς Βουλῆνης, πλήρεις ὀξυγόνου, καὶ ὅπως ἀνέτως ἀπ' αὐτοῦ πλανᾶται τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς χλοερᾶς ἐκτάσεως καὶ θέλγηται ὑπὸ τῶν χρυσῶν τῆς δύσεως ἀκτίνων, ἐπικυλιόμενον ἐπὶ τῶν λοφίσκων τῆς Σουρέννης καὶ τοῦ Σαὶν-Κλοῦ.

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καταστάσει ἐβίωσαν ἀρκούντως εὐτυχεῖς. Ὁ Ἰωάννης ἐλησμονεῖ, ἡ ἐφαίνετο λησμονῶν, ὅτι ὑπάρχει ἕτερον εἶδος ζωῆς παρὰ τοῖς ἡλικιωταῖς αὐτοῦ. Αὐστηρὸς ἐν τῇ εὐθύτητι αὐτοῦ, θὰ ἐθεώρει ἐκὺν τὸν ἔνοχον, ἐὰν δὲν ἀπέκρυπτεν ἐν τῇ βαθυτάτῃ τῆς καρδίης αὐτοῦ πτυχὴ τὰς ἐνδεχομένας θλίψεις καὶ τὰς ἀτομικὰς φιλοδοξίας του, πρὸς δὲ τὰς δύο γυναῖκας μόνον μειδιῶσαν τὴν μορφήν ὑπεδείκνυνεν. Αἱ ἐλαφραὶ ἡδοναὶ οἰοεὶ διήρχοντο παρ' αὐτόν, μηδὲν ἀναγκάζουσαι αὐτόν ὅπως στρέψῃ τὴν κεφαλὴν· ἀλλὰ στερρὸς ἐν τῇ ἀγίᾳ αὐτοῦ ἀφοσιώσει, ἀσυναίσθητως δὲ προσηλούμενος ὑπὸ τῆς ἀορίστου φωνῆς τῆς κλίσεως αὐτοῦ, οὐδεμίαν ἄλλην ἡδονὴν ἐπεζητήσεν ἐκτὸς τῆς τραχείας τοῦ βίου

πάλης, διαφεγγομένης ἔστιν ὅτε ὑπὸ φευγαλέας τινὸς ἀκτίνος δόξης, ἀκτίνος ἐξ ἐκείνων περὶ ὧν ὁ Βωθενάρχῃ εἶπεν: «ἡ πρώτη τῆς αὐγῆς λαμπηδὼν δὲν εἶναι ἡδύτερα τοῦ πρώτου τῆς δόξης μειδιᾶμας».

Ἡ κυρία Δαήλ, μήτηρ τὸς φ τρυφερὰ καὶ ὀξυδερκής, κατανόησας ταχέως ἅπαν τὸ μέγεθος τῆς θυσίας εἰς ἣν ὁ υἱὸς αὐτῆς ὑπεβάλλετο, προσεπάθησε νὰ καταπείσῃ τὸν νεανίαν νὰ διασκεδάζῃ ὀλίγον ἐκτὸς τοῦ οἴκου, συμβουλευούσα αὐτῷ νὰ ἱκανοποιῇ πως τὰς ἀπαιτήσεις τῆς νεότητος, ἥτις οὐδὲν ὡς προωρίσθη εἰς μόνωσιν. Ἐν ἄλλῃ περιπτώσει, προησθάνετο τὴν προσέγγισιν κρίσεως. Φύσως ὡς ὁ υἱὸς αὐτῆς, δὲν εἶναι ἐξ ἐκείνων ἃς δύνανται νὰ τέρψωσιν ἡδοναὶ πεζαὶ καὶ κοιναί, εἴτε ἀθέμιτοι ἢ θεμιταί. Πᾶς ἰσχυρὸς ἄγων τῆς βουλῆσεως ἀπαιτεῖ συγκέντρωσιν τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς, ἥτις τότε, κατὰ λόγον ἀντισταθμίσεως, προσηλοῦται εἰς ὑψηλότερόν τι ἰδεῶδες. Ὁ ἔρως ὑψίφρονος θνητοῦ οὐδὲν ὡς ὁμοιάζει πρὸς τὸ πάθος τῶν χυδαίων ἀτομικοτήτων· ἀλλὰ, μονήρης καὶ σιγῆλός, ἡδεῖται ἐν τῇ ἀνερμηνεύτῳ τοῦ μονολόγου τερπωλῇ, ἀποθάνει δὲ τοσοῦτῳ μᾶλλον ἄγνός, ὅσῳ ἤττον μαντεύεται, τὸς μᾶλλον ἄπειρος, ὅσῳ τὸ λατρευόμενον ὄν, ἥμιστά ἐγνωσμένον, δὲν διαφρίνεται εἰμὴ διὰ τοῦ λαμπεροῦ τῆς φαντασίας πρίσματος.

Ὁ Ἰωάννης λοιπόν, δὲν εἶχεν ἔτι ἀγαπήσει. Ἀρα, ἂν ἐτόλμα νὰ εἶπῃ τὰ πάντα πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ, θὰ ἐνεπιστεύετο αὐτῇ ἀνεξηγήτους τινὰς χαρὰς καὶ λύπας, ὧν οὐδ' αὐτὸς ἐνόει τὰ αἷτια, δάκρυά τινα αὐτομάτως ἐπὶ τῶν βλεφάρων αὐτοῦ ἀνερχόμενα πρὸ τῶν μεγαλοπρεπῶν καλλωνῶν τῆς φύσεως, ἃς ὁ βαθυφάκτος τῶν Παρισίων οὐρανὸς δὲν κατορθοῖ ν' ἀποκρύψῃ ὀλοτελῶς, ὑπὸ τὸ χλωρὸν στέγασμα τῶν δένδρων κατὰ τὰς γλυκεῖας ἐσπερινὰς ὥρας τῶν σπανίων αὐτοῦ ἐπισκέψεων εἰς τὸ δάσος, ἐν ᾧ πλάνης τις φιλομῆλα ἐμελῶδει τοὺς ἡδεις αὐτῆς ἔρωτας;...

Ἀλλὰ μετὰ τὰς συγκινήσεις ταύτας, ὁ Ἰωάννης ἀπέβαινεν αὐστηρότερος ἔτι πρὸς ἑαυτὸν, σοβαρὰ δὲ ῥυτίς διηυλάχου τὸ νεαρόν αὐτοῦ μέτωπον. Ἀπαύστως τὸ πνεῦμα αὐτοῦ διεῖπεν ἡ ἰδέα τοῦ καθηκοντος καὶ τῶν ὑποχρεώσεων αὐτοῦ· μήτις δὲν ὤφειλε νὰ μεριμνήσῃ περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλένης; Βεβαίως! Ἡσθάνετο ὑπερεκχυλίζουσας ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ὀρμὰς τινὰς τρυφερότητος ἀπείρου καὶ μυστηριώδους ἐνθουσιασμοῦ· ἀλλ' ἀπηγόρευεν ἑαυτῷ ὡς ἀμάχητον τὸν ἔρωτα· ὁ Θεὸς δ' ἐν τῇ εὐσπλαγχνίᾳ Αὐτοῦ, δὲν ἔρριψεν ἔτι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ του οὐδεμίαν ἰδανικὴν εἰκόνα, ἣν ἡ ῥεμβώδης αὐτοῦ ψυχὴ θὰ ἠδύνατο νὰ περιπλαισιώσῃ ἐν τῷ βαθυτάτῳ τῶν συνεχόμενων πόθων αὐτῆς.

Κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, ἐν ᾧ ἐβάδιζε μετὰ βλέμματος διαβατικῶ καὶ πλάνου, μετὰ τῆς ἡδονικῆς ἐκπληξέως ἣν τῷ προὔξεναι ἡ φανταστικὴ ἀνανέωσις τῶν ἀντικειμένων, ἅπερ καθ' ἑκάστην ἔβλεπε, ἐν ᾧ ἄφρατος εὐδαιμονία, διὰ μέσου τῆς ὁποίας προδιώρα ἡδὴ θλίψεις, ἐπῆρειτο τῆς ὑψίφρονος ὕλης αὐτοῦ, ὁ ἔρως, τὸ ἄγνωστον, ἡ γοητεία, ἥτις κινεῖ τὸν θνητὸν εἰς δάκρυα διὰ μόνου τοῦ ἀφελοῦς ἤχου τοῦ γέλωτος παρθένου τινός,

ἀνέμενεν αὐτὸν καθ' ὁδόν, ἐνεδρεύων, καὶ ἐν πεποιθήσει ἔτοιμος νὰ κατενέγκῃ τραῦμα ἀνίατον καὶ ἄελπτον.

CHARLES VINCENT

(Ἀκολουθεῖ).

(Μετάφρασις Κ. Α. Π.).

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΘΕΑΤΡΑ ΠΑΡΙΣΙΩΝ. — Mme Sans-Gêne τῶν Victorien Sardou καὶ Emile Moreau. — Les Rois, τοῦ Jules Lemaitre. — Η Σάρα Βιρχαρτ. — Une Faillite, τοῦ Bjornson. — Un ennemi des peuples, τοῦ Henrik Ibsen. — ΧΡΟΝΙΚΑ.

Ἀναδεξάμενοι ἀπ' ἀρχῆς ὅπως ποιῶμεθα γνωστὴν τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώστασι τὴν ἀπανταχοῦ θεατρικὴν κίνησιν, ἐπειδὴ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐγένετο ἡ ἐναρξίς τῆς παρούσης χειμερινῆς περιόδου ἐν τοῖς παρισινοῖς θεάτροις, συνεσώρευθη δὲ ἱκανὸν ὕλικόν ἐκ τούτου, ἀναγκάζομεθα καὶ αὖθις ν' ἀναβάλωμεν τὸν περὶ τῆς Φαύστῆς τοῦ κ. Βερναρδάκη ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν παρ' Εὐριπίδῃ, Σενέκᾳ καὶ Ρακίνα Φαίδραν λόγον εἰς τὴν ἐπομένην κυριακὴν, καθότι ὁ περὶ τούτων λόγος ἔσται πως ἐκτενής, ἅτε ἐξετασθισομένης τῆς ἱστορίας τῆς συζύγου τοῦ Κωνσταντίνου καὶ ἀναλυθησομένων ἐπὶ τροχάδην τῶν χαρακτήρων ὅσους οἱ δραματικοὶ ἀπέδωκαν τῇ ἀλόχῳ τοῦ Θινδῆως. Ταῦτα δὲ ἀπαιτοῦσι χώρον, ὃν στεροῦμεθα νῦν, μὴ δυνάμενοι ν' ἀφαιρέσωμεν αὐτὸν ἐξ ἔργων, οἷα τὰ τοῦ Sardou, τοῦ Lemaitre, τοῦ Dumas fils, καὶ τῶν νορβηγικῶν συγγενῶν καὶ ἀντιζηλῶν δραματικῶν Bjornson καὶ Ibsen. Ἀλλὰ θὰ τύχωμεν συγγνώμης παρὰ τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν ὅτι καὶ τὰ περὶ τούτων διὰ σιδηροδρομικῆς οἰονεὶ ταχύτητος θὰ διέλθωμεν, ἢ μᾶλλον θ' ἀναγράψωμεν, ἀπαιτοῦντος ἐκάστου ἰδίου μακρόν λόγον, προκαλέσαντος δὲ μακρὰς συζητήσεις ἐν ταῖς ἐφημερίσιν.

Ἐρχόμεθα χρονολογικῶς εἰς τὸ πρῶτον, ἥτοι τὸ τοῦ ἐκ τῶν κρατίστων δραματικῶν Sardou, τὴν *Mme Sans-Gêne*, ἔργον (pièce) εἰς πράξεις τέσσαρας, διδασκὸν ἐν τῷ ἐν Παρισίοις θεάτρῳ Vaudeville. Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὸ ἔργον ἀνεμένετο ἀνυπομόνως ὅσον καὶ τὸ νέον ἔργον, ὅπερ ὑπεσχέθη ὁ Dumas fils τῇ Γαλλικῇ-Κωμῳδίᾳ, τούτου ἔνεκα ἡ προσοχὴ τῶν κριτικῶν εἰς αὐτὸ ἐστράφη, καθ' ὅσον μάλιστα τὸ δράμα ἐστὶν ἱστορικόν, ἀναδιβάζει δὲ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸν Ναπολέοντα καὶ ἄλλα πρόσωπα. Ἡ ἀνάγνωσις τῶν γραφέντων περὶ αὐτοῦ ἐπιβάλλει ἡμῖν νὰ εἰπώμεν ὅτι ἡ κριτικὴ πολλὰς ἐπὶ πᾶσι παρατηρήσεις τῷ συγγραφεῖ τῆς Κλεοπάρας, τῆς Φαίδρας, τῆς Τόσκας καὶ λοιπῶν, αἱ δὲ παρατηρήσεις αὐτῆς, ὧν τινες ἀμφισβητοῦσιν καὶ αὐτὴν τὴν δεξιότητα αὐτοῦ, οὐδαμῶς μετέβαλον τὴν γενικὴν ἐντύπωσιν ὅτι τὸ ἔργον κατὰ τὸν κριτικὸν τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων» κ. Lemaitre ἐστὶ χαριέστατον. Ἡ ὑποδυσχεμένη τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον δεσποινίς Réjane ἔσχε μεγάλαν ἐπιτυχίαν.

Ἀπὸ τῆς *Mme Sans-Gêne* μεταβαίνομεν εἰς τοὺς *Rois*, δράμα εἰς πράξεις τέσσαρας τοῦ κριτικοῦ τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων» κ. Jules Lemaitre,